

Abay, Nizam (2019). "Roma Döneminde Lykaonia Bölgesi Su Tanrısı Kültleri".
Uludağ Üniversitesi Fen-Edebiyat Fakültesi Sosyal Bilimler Dergisi, C. 20, S. 37, s.
975-994.

DOI: 10.21550/sosbilder.474328

Araştırma Makalesi

ROMA DÖNEMİNDE LYKAONİA BÖLGESİ SU TANRISI KÜLTLERİ

Nizam ABAY*

Gönderim Tarihi: Ekim 2018

Kabul Tarihi: Ocak 2019

ÖZET

Klasik Çağ'da, Konya ve Karaman'ı içine alan bölgeye Lykaonia denilmektedir. Lykaonia adının ise, Hititler dönemindeki Lukka'dan kaynaklandığı kabul edilir. Antik kaynaklarda Lykaonia'ya ilişkin olarak çok değişik sınır tanımlamaları verilmektedir. Antik Çağ'da Lykaonia'nın batısında Phrygia Paroreus, doğusunda Laranda ve Kybistra, güneyinde Antik İsauria, Homanades ve Doğu Pisidia yer almaktadır. Dolayısıyla Lykaonia Bölgesi, Anadolu'nun merkezinde bulunmasından dolayı kültürel bir yoğunluk ve çeşitliliğe sahip olmuştur. İnsanoğlunun var olduğu her coğrafyada olduğu gibi bu bölgede de inanç sistemi, tanrıya ya da tanrılara kült varlığını sürdürmüştür. Nitekim bölgede yapılan araştırmalarda Roma Dönemi içerisinde su tanrıları diye tanımladığımız nehir tanrıları ve deniz tanrısı Poseidon'a ait kültlerin varlığı saptanmıştır. Yeni araştırmalarla güncellenen bu kültürel duruma ilişkin verilere sikkeler, çeşitli yollarla gün yüzüne çıkan kabartmalı kaya anıtı, mimari blok, mezar yapılarına ilişkin betimli ve yazıtlı arkeolojik malzemeler yoluyla ulaşılmaktadır.

Anahtar Kelimeler: Lykaonia, Antik Dönem, Poseidon, Nehir Tanrısı, kült

* Arş. Gör. Dr., Selçuk Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Arkeoloji Bölümü,
nizamabay21@gmail.com

Water God Cults of Lykaonia Region in Roman Period

ABSTRACT

The region that involved Konya and Karaman in Classical Age is called as Lykaonia. About the name of Lykaonia, it is accepted that this name is rooted in Lukka in Hittites period. A far cry boundary definitions relating to Lykaonia are given in ancient sources. In an ancient age, there was Phrygia Paroreus in the west of Lykaonia; Laranda and Kybistra in the east of Lykaonia; Ancient İsauria, Homanades and East Pisidia in the south of Lykaonia. Accordingly, since Lykaonia region is at the center of Anatolia, there was a cultural intensity and variety. As in every geography where human beings exist, belief system continued it's cult existence for god or the gods. However, the studies conducted in the region determined the existence of the cults that belong to river gods and Poseidon in the Roman period. The data related to this cults situation, which is updated with new researches, is reached by means of archaeological materials depicted and depicted on grave structures, on the embossed rock monument unearthed in various ways, architectural block, coins.

Key words: *Lykaonia, Ancient Period, Poseidon, River God, cult*

Giriş

Lykaonia, genel olarak doğuda Kappadokia, güneyde Kilikia, batıda Pamphylia ve Pisidia, kuzeyde Phrygia ve Galatia ile çevrili, bugünkü Konya ve Karaman ilinin büyük bir kısmını içine alan antik bölge ismidir (Göktürk 1996: 53). Lykaonia adı İlk Çağ kaynaklarından tanınan bir bölgenin adıdır (Xenophon I: 19)¹. Lykaonia Bölgesi'nin idari durumu tarihi süreç içinde değişiklikler gösterdiğinden, bölgenin sınırlarını kesin çizgiler ile tanımlamak oldukça zordur (Ruge 1927: 2253-2265). Xenophon, bölge hakkında en iyi bilgiyi MÖ 333 yılında İskender'in Dareios'a karşı yaptığı seferinin konu edildiği Anabasis adlı eserinde verir. Xenophon (I: 11,19) bölgeyi; Phrygia'nın en son şehri Ikonion'un doğu tarafından başlatır ve beş günlük yürüyüş mesafesindeki Dana'ya kadar uzandığını ifade eder.

¹ Daha sonraki antik yazarlardan Strabon (XII: 11,6) ve Plinius'un (*Nat. His.* V, 95) eserlerinde de Lykaonia bir bölge ismi olarak geçmektedir.

Strabon ise bölgenin batısında Phyrigia, doğusunda Kapadokia, kuzeyinde Galatia, güney kesiminde ise Toroslar olduğunu ifade eder (Strabon Geographica XII: 11-10).

Plinius (V: 95), Tetrahia ex Lykaonia = Lykaonia Prensligi'nden söz ederken Ikonion ve Toroslardaki Thebase ve Galatia ile Kappadokia hududundaki Hyde'yi de içine alan 14 şehirden bahseder. Örnekleme çalıştığımız antik kaynaklardan da anlaşılacağı gibi Plinius şehir sayısını da belirtmesi açısından bölge hakkında en iyi tanımlamayı yapmış diyebiliriz.

Antik yazarlardan sonra en ayrıntılı bölge tanımlaması Belke-Restle (1984: 39) tarafından yapılmıştır. Kısaca bölge Beyşehir Gölü'nün doğusu sınır olmak üzere batıda Beyşehir, güneyde zaman zaman Lykaonia sınırlarına dâhil edilen Isauria'dan Karaman'a, doğuda ise Karaman'dan başlayıp Karadağ-Barata'ya, kuzeyde Verinopolis, Savatra ve Laodikeia'ya uzanmaktadır (Belke vd. 1984: 40-42).

Su Tanrısı Kültleri (Nehir Tanrıları, Deniz Tanrısı Poseidon)

Tarih öncesinden itibaren su insanlık tarihi boyunca hayatın kaynağı görülmüştür. İnsanlar ilahi güçlerin öfkelerini dizginlemek, bağılıklarını göstermek için pınar, çay, nehir ve deniz gibi su kaynaklarına tapınım gösterdiler. Bu ve benzeri nedenler doğrultusunda tarih öncesinden günümüze dünyanın değişik yerlerinde yaşayan insanların suyla ilgili birçok inanç dünyasında kültürler oluştu.

Anadolu toprakları içerisinde yer alan Lykaonia Bölgesi, tarih boyunca çeşitli medeniyetlerce iskân edilmiştir. İnsanoğlunun var olduğu her coğrafyada olduğu gibi bu coğrafyada da inanç sisteminde, tanrıya ya da tanrılara tapınım varlığını sürdürmüştür. Her ne kadar günümüzde diğer bölgelerde olduğundan daha az kalıntı bulunsa da mevcut veriler Lykaonia bölgesinde de birçok tanrının tapınım

gördüğünü ve kültlerinin yer aldığını kanıtlamaktadır. Örneğin Lykaonia Bölgesinde yer alan Savatra² antik kentine ait Antoninus Pius (MS 138-161) sikkelerinin arka yüzünde ortada sola duran çıplak, sakallı nehir tanrısı betimlenmiştir (Resim 1). Solda önünde balık motifi betimlenmiş olan figür sol eliyle bir dala dayanmış, sağ elinde iki adet kamış tutmaktadır (Aulock 1976: 49, fig. 175). Savatra sikkesi üzerinde ayakta duran nehir tanrısına baktığımızda bu durumun dinsel ve ya kültel bir işlev ile ilişkili olduğunu düşünmekteyiz. Strabon, Savatra ya da Soatra için, Garsaura (Aksaray) yakınında bir kasaba olduğunu, burada dünyanın en derin kuyularının bulunduğunu ve suyun bu kuyulardan çekildiğini söyler. Sulanmadığı halde, ülkede müthiş bir koyun yetiştiriciliğinin yapıldığını ve derin kuyulardan elde edilen suyun da burada parayla satıldığını belirtmektedir (Strabon Geographika XII-XIII-XIV: 65). Sikkemiz üzerinde görülen su bitkisi olarak adlandırılan sazlıktan dolayı bölgede yapılan araştırmalar sonucunda herhangi bir ırmak ya da su kaynağı tespit edilmemiştir. Ancak antik kaynaklardan kentte bataklık alanların fazla olduğunu öğrenmekteyiz. Tüm bu değerlendirmeler sonucunda nehir ve ırmak olmadan da insanların kendilerine böyle bir tipte tanrı yaratacağı düşünüyoruz. Çünkü suyun eksikliği insanların böyle bir tanrının varlığını düşünmelerine sebep olabilir. İnsanlar kafalarında böyle bir şey tasarlayarak bunu somutlaştırma ihtiyacı duymuşlar ve yaratmış oldukları bu tanrıya dua ederek su ihtiyacını karşılamış olabilirler. Nitekim böyle bir tanrıya yabancı oldukları içindir ki Anadolu'da bütün nehir tanrıları uzanmış olarak betimlenmiş olmasına rağmen bir tek Anadolu'da tek bir örneği dışında ikinci bir örneği olmayan Savatra nehir tanrısı ayakta betimlenmiştir. Roma imparatorluk sikkelerinde ve sanatında pek rastlanılmayan bu tip (ayakta duran nehir tanrısı), Küçük Asya sikkelerinde bir tek Morsynos ırmak tanrısı için kullanılmıştır. Thrakia kentlerinden Plotinopolis'te Hebros (Meriç) ırmak tanrısı için

² Savatra, Lykaonia bozkırının kenarında Boz Dağları'nın eteğinin üzerinde modern Yağlıbayat köyünde yer alır (Strabon XII, 6.1).

kullanılan bu tip, Aleksandreia ise Neilos ırmak tanrısı için kullanılmakta olduğunu görmekteyiz (Ostrowski 1991: 29)

Bölgede yer alan Hyde³ şehir sikkelerinin arka yüzlerinde ortada sola dönük kline üzerine dayanmış sakallı nehir tanrıları betimlenmiştir (Resim 2). Sağ elinde kamış tutmuş olan betimin ayaklarının üzerinde içinden su akan yan yatmış bir amphora tasvir edilmiştir (Aulock 1976: 41, fig. 87). Uzanan nehir tanrıları personifikasyonunun kökenini MÖ 4. yüzyıl Yunan sanatı olarak görmek daha uygundur. Bazı araştırmacılar uzanan ırmak tanrısı betiminin ilk örneğini, yaklaşık MÖ 340 yılına tarihlendirilen Tegea'daki Athena Alea tapınağının batı alınlığındaki sahne olduğunu düşünmektedir. Bu sahne Kaikos (Bakırçay) Vadisi'nde gerçekleşen Akhilleus ile Telephos arasındaki çarpışmayı konu edinmiştir (Pausanias 1964: 8.45.5). Köşelerde uzanan iki figürden kadın olan Nymphe Teuthrania'dır; erkek olan ise, olayın mekânsal olarak gerçekleştiği Kaikos Irmağı'nı temsil etmektedir (Dugas vd. 1924: 90, Fig. 54; Weiss 1986: 149-150).

Hellenistik Dönem'de Aleksandreialı sanatçılar nehir tanrılarına ilişkin erken dönemlerdeki betimlerden etkilenmiş olup kendi eserlerinde uygulamaya başlamışlardır. Örneğin Aleksandreia ve V. Epiphanes sikkelerinde de Nil tanrısı başında nilüfer çiçeği ile betimlenmiştir (BMC Sicily 1963, 75). MÖ 2. yüzyılın sonlarına tarihlenen Sicilya'daki Katanya kentinin sikkelerinde çıplak ve uzanmış olarak betimlenen genç İrmak Tanrısı Amenanes, bir elinde bereket boynuzu diğer elinde palmye dalı ve saz tutmaktadır (Cahn 1981: no 7). Bu tip Roma imparatorluk döneminde de sıklıkla kullanılmaya başlanmıştır. Roma Dönemi'nde uzanan ırmak tanrısı betimleri, mozaikler, heykeller ve rölyeplerde de karşımıza çıkmaktadır. Kompozisyon düzeni genelde hiç değişmezken ırmak tanrısı hafif yarım şeklinde uzanmaktadır. Genellikle dirseğini ve kolunu içinden su akan

³ Hyde'nin bugünkü ismi Karapınar'dır (eski adıyla Karabunar) (Calder-Bean 1958: 38).

yan yatmış bir amphoraya yaslanmış bir şekilde tasvir edilmiştir. Bedenin üst kısmı ise çıplak, belden aşağı ise hymation ile örtülü olup sakallı betimlenirken bazıları ise sakalsız betimlenmiştir. Bazı araştırmacılar sakallı olanların Neilos Tiber gibi büyük ırmakları tasvir ettiğini, sakalsız olanların da daha küçüklerini temsil ettiğini düşünmektedirler (Imhoof-Blumer 1923: 543). Dolayısıyla Hyde sikkesi üzerinde yer alan uzanan nehir tanrısının mitolojik bir işlevi olduğunu düşünmekteyiz. Burada bu betim mitolojik olayın yerine işaret ederek sahnede kompozisyonu tamamlayan süs ögesi olarak görülmektedir. Ancak bu nehir tanrısı bize Hyde'nin sulak alanlara yakın bir yerde bulunduğuna işaret ediyor olabilir. Nitekim şehrin güneybatısına doğru yaklaşık 20 km uzaklıkta bugünkü adı Hotamış olan antik dönemde var olan şimdi ise kurumuş olan büyük bir göl başlıyordu. Aulock'a göre (1976: 41) bu göl özellikle balık avlanmalarıyla ünlüdür. Ayrıca Karapınar'ın 5 km kuzeyinde aşağı yukarı 6 km uzunluğunda 1 km genişliğinde içinde hemen hemen hiç balık yaşamayan bir bataklık bölgesinde var olduğu da bilinmektedir.

Prof. Dr. Asuman Baldıran başkanlığında bölgede yürütülen yüzey araştırmaları kapsamında Lykaonia Bölgesi'nde deniz tanrısı Poseidon'un da tapınım gören tanrılardan biri olduğu görülmüştür (Baldıran 2009: 313-332; 2010: 121-134). Mitolojide Poseidon genellikle deniz tanrısı olma özelliği ile ön plandadır. Ancak göller ve kaynak suları da Poseidon ile ilişkilendirilmektedir. Bölgede Poseidon'un göl sularını kutsadığını söylemek mümkündür. Bugün Konya Arkeoloji Müzesi'nde sergilenen Acıgöl yakınlarındaki Savatra'da bulunmuş olan Poseidon yontusu da bu düşüncemizi doğrular niteliktedir (Resim 3). Ayrıca Lykaonia Bölgesi'nin bugünkü Göller Yöresi olarak adlandırılan bölgeye uzantısı ve Iconium'da Antik Dönem'de Trogitis Limne (Suğla) ve Karallis (Beyşehir Gölü) gibi göllerin varlığı düşünüldüğünde Poseidon'a tapınım kaçınılmaz olmuştur.

Yunan pantheionunda Olymposlu tanrılar genelde at üzerinde canlandırılmamış, savaşta ve barışta ata değil arabaya binmişlerdir (Wiesner 1968: 110-114). Ancak Geç Roma Çağı'nda atlı tanrı motifinin revaçta bulunduğu taşra sanatında Poseidon'u bir binici görünümünde biçimlendirebilmiştir (Delemen 1993: 42; 1999: 56). Homeros'un destanlarından bu yana, Yunan pantheonunda en güçlü tanrılarında biri olarak tanıdığımız, "toprağı sarsan" denizler egemeni Poseidon da (Wüst 1953: 446-557) kutsal hayvanlarından birinin at olmasına karşın, ancak istisna durumlarda atlı tipte canlandırılmıştır (Keller 1909: 246-249; Malten 1914: 179-186). MS 2 ve 3. yüzyılda Anadolu'da özellikle Lykaonia Bölgesi'nde atlı tip yöresel nitelikli birçok tanrıya öylesine sevilerek uygulanmıştır ki, bunlar arasında Poseidon'un da yer alması şaşırtıcı olmamaktadır.

Beyşehir Fasıllar nekropol alanının kuzeyinde, Asartepe denilen mevkiinin güney eteğinde bir kaya kütlesi üzerinde ortada bir erkek büstü, her iki yanında birer at betimlenmiştir (Resim 4). Erkek büstünde detaylar kabartma yüzeyi çok aşındığı için seçilememektedir (Baldıran 2012: 76). Ancak korunabilen kısımlarına göre hymation giyimli, dalgalı gür saçlı ve sakallı bir erkek figürü olduğu bellidir. Büstün iki tarafında oldukça besili olan at figürlerinin başları büste yöneliktir. Kompozisyon olarak bilinçli seçilmiş bir konu olmasına rağmen figürlerin betimlenişi ve vücut oranlarında düzensizlikler dikkati çekmektedir. Özellikle at figürlerinin kompozisyonda yer alması bu kabartmanın bir kütle ilişkisi olması gerektiğini düşündürmektedir. Mitolojide at figürünün Poseidon'un simgelerinden biri olarak bilindiğini Dağlık Kilikia Bölgesi'nde Efrenk'de Athena ile Poseidon mücadelesinde de Poseidon sahnede bir atın ön kısmı olarak yer almasından da anlıyoruz (Zoroğlu 1988: 395-396).

Bir diğer örnek Konya ili Bozkır ilçesindeki Tosuntaşı antik yerleşmede karşımıza çıkar. Yerleşmenin önündeki düzlüğe bakan küçük bir mağaranın duvarında, ön sağ bacağı hafif yukarıda olan, arka

bacaklardan sağdaki biraz geriye atılmış, soldaki ise bir podyuma basmakta olan dolgun vücutlu atın üst tarafındaki iki satırlık yazıtta:

Καστωρ Γ<α>ίου

Ποσιδωνί

Ευχή

“Gaius oğlu Castor Poseidon’a bu adağı (sundu)” şeklinde bir ifade geçmektedir (Swoboda vd. 1935: 55). (Resim 5). Böylelikle buradaki kabartmanın deniz tanrısı olan Poseidon’a adanmış olduğu anlaşılmaktadır. Deniz veya göl ile herhangi bir bağlantısı olmayan bu yerleşmede Poseidon tapınımına ilişkin böylesi bir yazıt ve kabartmanın yer alması, antik yerleşmenin hemen önündeki düzlükte kış aylarında karların erimesi sonucu oluşan ancak yaz aylarında suları çekilen geçici bir göl ile de açıklanmaktadır (Yılmaz 2005: 185).

Konya’da Alaaddin Tepe’de bulunmuş, Konya Arkeoloji Müzesi’nde korunmakta olan dikdörtgen formlu bir altar da Poseidon’a adanmıştır (McLean 2002: 15) (Resim 6). Altarın üst kısmında yer alan köşe akroterleri çok basit olarak detaylar işlenmeden şekillendirilmiştir. Köşe akroterleri arasındaki silme üzerinde ve altarın kaidesinde iki satırdan oluşan Grekçe yazıt bulunmaktadır:

Ποσειδωνί

Λουπος ανεθηκε

“(Bu adağı) Poseidon’a Lupus adadı” ibaresi okunmaktadır. Altarın gövde kısmına ise sola dönük bir at figürü işlenmiştir.

Bir başka örnek Konya civarında bulunmuş olup satın alma yoluyla Konya Arkeoloji Müzesi’ne getirilmiş, yapım maddesi kireçtaşı olan üçgen alınlıklı mezar stelidir. Stelin alınlık boşluğunda nehir tanrıları gibi uzanır pozda bir erkek figürü betimlenmiştir (Resim 7). Sağ üst köşesi kırık olan stelin gövdesi üzerinde sekiz satırdan oluşan Grekçe yazıtta:

*Αγαθη Τυ
Αυρ. Φιλλιπ-
Πος Απολλωνι
ος συν υιω Αν
δρεα υπερ των
τετραποδων
παντων Ποσ
ειδωνι ευχην*

“Hayırlı olsun. Aur(elius) Philippos Apollonios, oğlu Andreas’la beraber bu adağı bütün dört ayaklı hayvanlar için Poseidon’a (adadılar)” denmektedir (McLean 2002: 15).

Konya’da Kale tepesinin yanındaki küçük Yunan kilisesinde bulunduğu söylenen ama günümüzde yerinde olmayan kare formlu bir altar tespit edilmiştir (Resim 8). Altarın gövdesi üzerinde şaha kalkmış bir at figürü, atın üstünde ise elinde tridentiyle binici bir Poseidon betimi tasvir edilmiştir (Buckler vd. 1924: 29-30, fig. 13). Altarın üst köşesinde 4 satırlık bir yazıt bulunmaktadır. Yazıtta:

*Μηνας χαι
Περσεις Ποσει
δωνι*

Menas ve Perseus, bu adağı Poseidon’a (sundu)” ibaresi bu altarın Poseidon’a ait bir kült varlığı olduğunu akla getirmektedir.

Ayrıca yine Fasıllar’da bugün için nerede olduğunu bilemediğimiz ancak Swoboda (1935: 13) tarafından yayında sadece çizim olarak verilmiş olan bir altar üzerinde de Poseidon betimlenmiştir.

Sonuç

Yapılan araştırmalardan bölgede Prehistorik Dönemlerden Geç Antik Çağ'a kadar yerleşim alanlarının var olduğunu görüyoruz. Özellikle Roma Dönemi'ne ait çeşitli kültürlerin varlığı saptanmıştır. Son yıllarda tespit edilen kimi arkeolojik malzemelerin de tanrılar ve kültür açısından yeni ipuçları sağlaması, epigrafik ve arkeolojik malzemelerin topluca değerlendirilmesi, Lykaonia Bölgesi'ndeki Antik Dönem dinsel inançlar konusunun güncellenmesini mümkün kılmıştır.

Bu araştırmalar ışığında Lykaonia su tanrıları hem kaynakları, pınarları, denizleri, gölleri, atları kapsayan hem de kendisine ibadet edilen bir obje, bir kültür aracı olarak görülmektedir.

Lykaonia Bölgesi'nde de su tanrılarının, su kaynaklarının az olmasına rağmen rağbet gören tanrılar olduğu anlaşılmaktadır. Bu tapınımlara ilişkin verilere epigrafik malzemeler, kaya anıtları, kabartmalı mimari bloklar ve sikkeler yoluyla ulaşılmıştır. Dolayısıyla bölgenin Roma Dönemi kültür inancında önemli bir konumda olduğunu ve bölgede yapılacak arkeolojik faaliyetlerin mevcut olan bilgilerimizi artırabileceğini düşünmekteyiz. Özellikle Yunan Tanrısı olan Poseidon'un binici figür ikonografisinde yerel tanrıların özellikleri ile bir arada değerlendirilip Roma Çağı içlerine kadar yaşatıldığı ve tapınıldığını rahatlıkla ifade edebiliriz.

Resim 1: Savatra şehir sikkesi üzerindeki nehir tanrısı

Resim 2: Hyde şehir sikkesi üzerindeki nehir tanrısı

Resim 3: Konya Arkeoloji Müzesi'nde Poseidon yontusu

Resim 4: Fasıllar'dan Poseidon kabartması

Resim 5: Tosuntaşı'ndan Poseidon kabartması

Resim 6: Konya Arkeoloji Müzesi'nde korunan Poseidon yazıtlı altar

Resim 7: Konya Arkeoloji Müzesi'nde korunan Poseidon yazıtlı mezar steli

Resim 8: Poseidon kabartmalı altar

Kaynaklar

Aulock, Hans Von (1976). *Münzen und Städte Lykaoniens*. Tübingen: Istanbul Mitteilungen, Beiheft 16.

Baldıran, Asuman (2009). “Taşkent İlçesi ve Civarı 2007 Yılı Yüzey Araştırması Raporu”. 26. *Araştırma Sonuçları Toplantısı*, 26-30 Mayıs 2008, Ankara: T.C. Kültür ve Turizm Bakanlığı Yayınları, C. 1, s. 313-332.

_____ (2010). “Taşkent-Seydişehir 2008 Yılı Yüzey Araştırmaları”. 27. *Araştırma Sonuçları Toplantısı*, 25-29 Mayıs 2009, Ankara: T.C. Kültür ve Turizm Bakanlığı Yayınları, C. 1, s. 121-134.

_____ (2012). “Yeni Örneklerle Lykaonia Bölgesi Kültürleri”. *Stratonikeia'dan Lagina'ya. Ahmet Adil Tırpan Armağanı*. İstanbul: Ege Yayınları.

Buckler, William Hepburn vd. (1924). “Asia Minor, Monuments from Iconium, Lycaonia and Isauria”. *The Journal of Roman Studies*. C. 14, s. 24-84.

Calder, William Moir ve George Ewart Bean (1958). *A Classical Map of Asia Minor*. London: British Institute of Archaeology.

BMC Sicily (1963). *Catalogue of Greek Coins*. Ed. Reginald Stuart Poole, London: Trustees of the British Museum.

Belke, Klaus ve Marcell Restle (1984). *Galatien und Lykaonien*. Österreichische Akademie Der Wissenschaften. Tabula Imperii Byzantini. Herbert Hunger. Band-4, Wien.

Cahn, Hilliard (1981). “Amenanos”. *LIMC I/2*. S. 7.

Delemen, İnci. (1993). *Anadolu'da Athl Tanrıları*. Doktora Tezi. İstanbul: İstanbul Üniversitesi.

_____ (1999). *Anatolien Rider – Gods*. Bonn: Asia Minor Studien, Band 35.

Dugas, Charles vd. (1924). “Le sanctuaire d’Aléa Athéna à Tégée au IVe siècle”. Paris, 1, s. 90.

Göktürk, Tevfik (1996). *Anadolu Medeniyetleri Müzesi yillığı*. Ankara: Sayı X.

Imhoof-Blumer, Friedrich (1923). *Fluss und Meergötter auf griechischen und römischen Münzen (personifikationen der gewässer)*. Au siège de la Société.

Keller, Otto (1909). *Die Antike Tierwelt*. Säugetiere: Leipzig.

Malten, Ludolf (1914). *Das Pferd im Totenglauben*. Jahrbuch des Deutschen Archäologischen Instituts. S. 29, s. 179-255.

McLean, Bradley Hudson (2002). *Grek and Latin Inscriptions in the Konya Archaeological Museum*. Ankara: RECAM IV.

Ostrowski, Janusz (1991). *Personifications of Rivers in Greek and Roman Art*. Cracow: Jagiellonian University Press.

Pausanias (1964). *Periegesis tes Hellados. Description of Greece I-V*. Çev: William Heanry Samuel Jones, London: The Loeb Classical Library.

Plinius (1958). *Natural History*. Çev. Human Resources Rackham, London: The Loeb Classical Library.

Ruge, William (1927). *Lykaonia maddesi*. Paulys Realencyclopädie Der Classischen Altertumswissenschaft. J. B. Metzlersche Verlagsbuchhandlung Stutgart.

Strabon, (1993). *Antik Anadolu Coğrafyası. (Geogrqphika; XII, XIII, XIV)*. Çev. A. Pekman. İstanbul: Arkeoloji ve Sanat Yayınları.

Swoboda, Heinrich vd. (1935). *Denkmaler aus Lykaonien, Pamphylien und Isaurien*. Wien: R. M. Rohrer.

Weiss, Carina (1986). *Griechische Flussgottheiten in Vorhellenistischer Zeit*. Würzburg.

Wiesner, *Joseph* (1968). “Fahren und Reiten”. *ArchHom* 1/F, s. 110-114.

Wüst, Ernst (1953). “Poseidon”. In *Paulys Realencyclopädie der classischen Altertumswissenschaft (RE)*. Band XXII,1. Stuttgart Sp., s. 446-557.

Yılmaz, Mustafa (2005). *İsauria - Bozkır Çevresinin Antik Tarihi ve Eserleri*. Konya: Kişisel Yayınları.

Xenophon (1998). *Anabasis I (Onbinlerin Dönüşü)*. Çev. Tanju Gökçol. İstanbul: Sosyal Yayınları.

Zoroğlu, Kamil Levent (1988). “Doğu Dağlık Kilikya 1987 Yılı Araştırması”. *AST VI*, s. 393-406.

EXTENDED ABSTRACT

Lykaonia region includes a part of today's Konya and nearby districts, Karaman and Aksaray provinces. Since the region boundary differed in the historical process, determining the boundaries of Lykaonia region in ancient period is quite difficult. Xenophon who made the definition about the region in his book called 'Anabasis' mentioned that the region starts from the east side of İkonium that is the last city of Phrygia and extends over Dana that is at 5-days walking distance. Strabon pointed out that there was Phrygia at the west of the region; Kapadokia at the east of the region; Galatia at the north of the region; the Taurus Mountains at the south of the region. Since Lykaonia region was at a cross-regional transition in the ancient period, it was strategically important. We understand via research findings that there were settlements in the relevant region from prehistoric periods to the late antiquity. Accordingly, the existence of various cults as from Neolithic period have been found in the region. In the course of the investigations that we realized in Konya and its vicinity, it was determined that there were many a good deal of cults in this region. There exist many cults in Isauria – Beyşehir where the settlement continued to exist initiating from the Hittites period at least up to the Roman Imperial period.

The purpose of this research was to present information on River Gods and Poseidon through epigraphic and anaglyph artifacts that were determined in archeological museums in Turkey within the scope of surface surveys in Lykaonia region.

This research does not include any detailed study that was about water god cults of Lykaonia region and also that was conducted abroad and in national boundaries; this is the problem of this research. Other studies were just discussed so as to be descriptive. It is understood that there has not been performed a comprehensive study on water god cults in Lykaonia region as of yet. In other words, a holistic research has not been conducted as of yet. So, the publication that will be created by this article study can fill the gap in this field soon.

As method; anaglyph, depicted artifacts with inscriptions relating to water gods were researched within the scope of Konya archeological museums and surface surveys. Besides, also the studies that have been performed in the relevant region until today were scrutinized by literature review. This study was detailed by comparing the data of this research with other samples found in other regions. We endeavored to strengthen the scientific basis in the light of archeological materials.

It is found that worshipping to River God has been documented by coins, funerary steles, and reliefs. The existence of Poseidon cult was understood both by funerary steles, rock monument, sculpture and horse symbol that is Poseidon's holy animal.

In conclusion, previous research findings show that there were settlements in the relevant region from prehistoric periods to the late antiquity. Moreover, there are several cults belong to Rome period in the region. It is possible to update the issue of ancient period religious beliefs in Lykaonia region by evaluating epigraphic and archaeological materials and also the clues on gods and cults due to some of the archeological materials. Authorities and investigators have information about the city by commenting on the issues described through the artifacts. These artifacts are remarkable documents in terms of contributing to future scientific studies about Lykaonia region.